

Safeguarding Teenage Intimate Relationships (STIR) **Свързване на контекста и рисковете онлайн и офлайн**

Тематично резюме 2: Честота и въздействие на изживяването на междуличностно насилие и злоупотреба в интимните отношения между млади хора

Финансирано по DAPHNE III от Европейската комисия

Целта на **Тематично резюме 2** е да се разгледат резултатите от изследването STIR за честотата и въздействието на преживяно междуличностно насилие и злоупотреба (МЛНЗ) в интимните отношения между млади хора, включително изпращането и получаването на сексуални изображения, в пет европейски страни: България, Кипър, Англия, Италия и Норвегия. Основните резултати са:

- **Между половината и две-трети от момичетата на възраст от 14 до 17 г. и от една-трета до две-трети от момчетата от петте страни съобщават, че са преживели МЛНЗ.**
- **Мнозинството от момичетата казват, че техните преживявания са имали негативно въздействие върху тях, докато мнозинството от момчетата посочват положително въздействие, или липса на въздействие.**
- **Във всички изследвани страни за младите хора, които съобщават, че са изживявали МЛНЗ в свои интимни отношения, е поне два пъти по-вероятно те да са изпращали сексуално изображение или съобщение, в сравнение с младите хора, които не са ставали жертва на МЛНЗ.**

ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ

Проектът STIR има за цел да документира изживяванията на младите хора при различни форми на онлайн и лице в лице МЛНЗ в пет европейски страни: България, Кипър, Англия, Италия и Норвегия (виж www.stiritup.eu). Конкретните задачи са да се проучи:

- Разпространеността онлайн и лице в лице на физическите, емоционалните и сексуалните форми на МЛНЗ в интимните отношения между млади хора
- Изпращането и получаването на сексуални изображения между интимни партньори
- Субективното въздействие
- Свързаните с това рискови и предпазващи фактори
- Търсенето на помощ
- Опитът и гледната точка на младите хора за това какво би могло да помогне

МЕТОДОЛОГИЯ

Проектът STIR се основа на 4-степенен комплексен подход:

- Етап 1: Експертни срещи за очертаване на политиките и практиките в пет европейски страни.
- Етап 2: Проучване на 4500 млади хора между 14 г. и 17 г. в училищата.
- Етап 3: Интервюта с 100 млади хора
- Етап 4: Разработване на мобилно приложение за млади хора (www.stiritapp.eu)

По една консултативна група от млади хора бе сформирана във всяка от страните, за да даде мнение по всички аспекти на проучването.

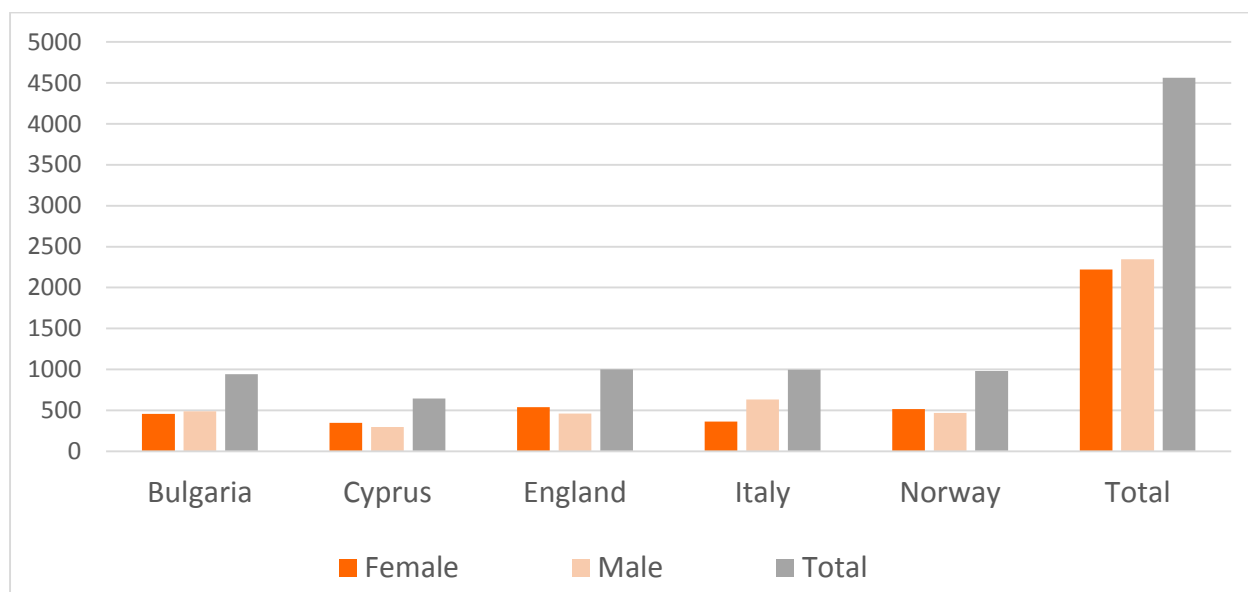

ИЗВАДКА НА ПРОУЧВАНЕТО

4564 млади хора на възраст между 13 и 17 г. участваха в анкетно проучване по училища (виж Таблица 1). Мнозинството от младите хора (72%) съобщават, че имат приятел или приятелка. Този процент е най-висок в Италия и най-нисък в

Норвегия. Повечето от младите хора, които са имали партньор, са имали такъв от противоположния пол (96%), а 4% са имали от същия пол. Всички резултати от това проучване се основават на съобщеното от тези **3277** млади хора, които заявяват, че са имали интимна връзка.

Таблица 1: Извадка по страни и по пол

РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗСЛЕДВАНЕТО

Честота

Проучването разглежда четири различни типа МЛНЗ: емоционално насилие онлайн; емоционално насилие лице в лице; физическо насилие и сексуално насилие. Бяха зададени и въпроси за изпращането и получаването на сексуални съобщения. Всеки от типовете насилие бе измерен с набор от въпроси. При обобщаването на резултатите сме обединили всички въпроси за всяка от формите на насилие, за да получим сумарната честота за всяка от страните (виж Таблица 2).

Таблица 2 Полът и честотата на изживяване на МЛНЗ

Страна	Пол	Онлайн %	Емоционално	Физическо	Сексуално
--------	-----	----------	-------------	-----------	-----------

		%		%		%		%	
		Не	Да	Не	Да	Не	Да	Не	Да
България	Жена	53	47	59	41	89	11	79	21
	Мъж	57	43	65	35	85	15	75	25
Кипър	Жена	55	45	69	31	90	10	83	17
	Мъж	57	43	66	34	91	9	81	19
Англия	Жена	52	48	52	48	78	22	59	41
	Мъж	75	25	73	27	88	12	86	14
Италия	Жена	60	40	59	59	91	9	65	35
	Мъж	54	46	41	41	87	13	61	39
Норвегия	Жена	62	38	68	32	82	18	72	28
	Мъж	80	20	81	19	92	8	91	9

Емоционално насилие онлайн

Онлайн-формите на емоционално насилие бяха измерени чрез 6 въпроса. Респондентите бяха запитани: „Някой от Вашите интимни партньори извършвал ли е някое от тези неща чрез мобилен телефон, компютър или таблет, с цел да:

- Ви унижи или да ви изпрати неприятни съобщения?
- публикува неприятни съобщения за вас онлайн така, че другите да могат да ги видят?
- изпрати заплашителни съобщения онлайн или по мобилен телефон? се опитва да контролира с кого Вие ставате приятели или къде ходите?
- постоянно да проверява какво правите и с кого се срещате, например, като Ви изпраща съобщения или като постоянно следи Вашия профил в социална мрежа?
- използва мобилни телефони или социални мрежи, за да попречи на приятели да Ви харесват, например, като се представя за Вас и изпраща неприятни съобщения до Вашите приятели?

Като цяло честотата на изживяване на случаи на някоя от формите на онлайн насилие е около 40% както за момчетата, така и за момчетата, във всички изследвани страни. Все пак обаче момчетата от Англия и Норвегия съобщават за много по-ниски нива на онлайн-насилие (около 23%) в сравнение с останалите страни. Контролирането на поведението от страна на партньора (измерено чрез въпроса за това дали партньорът „контролира с кого Вие ставате приятели...“) и наблюдаването (измерено с въпроса „постоянно проверява дали...“) са най-често изживяваните форми на онлайн-насилие, както при момчетата, така и при момчетата.

Емоционално насилие лице в лице

В проучването, с цел да измерим формите на емоционално насилие офлайн, или лице в лице, запитвахме респондентите „Някой от Вашите партньори някога извършвал ли е някое от тези неща лице в лице с Вас“:

- Да те унижи?
- Да ти крещи/ да те нарича с обидни думи?

- Да казва негативни неща за твоя външен вид, за тялото ти, за приятелите ти или за семейството ти?
- Да заплашва да те нарани физически?

Честотата на изживяване на насилие лице в лице варираше в по-големи граници, отколкото при онлайн-насилието. В петте изследвани страни между 31% и 59% от момчетата и от 19% до 41% от момчетата съобщават, че са изживявали тази форма поведение от свой партньор. Момчетата и момчетата в Италия най-често съобщават за това. Както и при онлайн-формите на насилие, момчетата в Англия и Норвегия съобщават за най-ниски нива на емоционално насилие лице в лице.

Физическо насилие

Физическото насилие бе измерено чрез въпрос: „Някой от Вашите партньори някога извършвал ли е някое от тези неща:

- Използва физическа сила, като Ви нанася шамари, ритници?
- Използва груба физическа сила, като Ви бие, удря Ви с твърд предмет?“

Във всяка от страните между 9% и 22% от момчетата и от 8% до 15% от момчетата съобщават, че са ставали жертва на някоя от формите на физическо насилие. Момчетата в Англия и Норвегия в отговорите си показват най-високи нива: почти една от пет съобщават, че са изживели физическо насилие, в сравнение с 1 от 10 момчета от другите страни.

Сексуално насилие

Накрая, за да проучим сексуалното насилие, ние зададохме на младите хора такъв въпрос: „Някой от Вашите партньори някога извършвал ли е някое от тези неща:

- Да те изнудва да те целува или да те докосва по интимен начин?
- Физически да се принуждава да те докосва по интимен начин?
- Да те изнудва да извършите сексуален акт?
- Физически да се принуждава да извършите сексуален акт?“

Честотата на изживяно сексуално насилие варира от 17% до 41% при момчетата и от 9% до 25% при момчетата. Повечето млади хора съобщават за изнудване, а не за прилагане на физическа сила. Повечето съобщават, че това се е случило лице в лице или както лице в лице, така и онлайн, много малък брой съобщават за онлайн-изнудване. Отново момчетата в Англия и Норвегия съобщават най-често за такива случаи, като една от всеки три съобщава за някаква форма на нежелано сексуално действие.

Забележка по сравнителните проучвания: Както показват европейски проучвания за домашно насилие между пълнолетни, склонността на респондентите да съобщават за своите изживявания често е повлияна от

начина, по който домашното насилие бива възприемано в различните страни. Респондентите от страни с по-високи нива на равнопоставеност на половете и по-голяма обществена информираност за домашното насилие също често съобщават за по-високи нива на домашно насилие. Възможно е причина за това да е фактът, че в тези страни домашното насилие се разглежда като социален и политически, а не като личен, и оттам - частен проблем. Експертните срещи по проекта STIR (виж Тематично резюме 1) и консултативните групи от млади хора показаха, че Англия и Норвегия имат най-високи нива на обществена информираност по отношение на междуличностното насилие в интимните отношения между млади хора. Тези две страни показват и най-високи резултати за физическото и сексуалното насилие, изживяно от момичета. Следователно възможно е момчетата в България, Кипър и Италия да не съобщават в пълен размер изживяното от тях, тъй като в техния социален контекст обществената информираност по този проблем е по-ниска.

Общи нива на честота

Чрез обединяването на всички изброени по-горе отговори в една категория, можем да установим каква част от младите хора във всяка от страните са изживели насилие от страна на свой партньор. Между 53% и 66% от момчетата и от 32% до 69% от момчетата съобщават, че са изживели поне един случай на поне една от формите на насилие. Честотата при момчетата е сходна в отделните страни, като при Англия и Италия резултатите са най-високи. В Италия са най-високи и резултатите при момчетата, докато Англия и Норвегия имат най-ниски резултати при момчетата. Повечето млади хора, които са изживели насилие, съобщават едновременно и за онлайн, и за офлайн форми на насилие, малко на брой съобщават само онлайн-насилие.

Субективно въздействие

За всяка от формите на МЛНЗ ние запитахме респондентите: „Как се почувствахте от това поведение на партньора?“ Възможностите за отговор бяха подредени така, че позитивното и негативното въздействие да се преплитат. За целите на анализа на резултатите ние групирахме отговорите в две категории:

Негативните отговори бяха: натъжен; уплашен; засрамен; нещастен; унизен; чувстващ се зле; ядосан; раздразнен; и шокиран.

Позитивните/ „не ми повлия“ отговори бяха: обичан, чувстващ се добре, желан; закрилян; беше забавно и 'не ми повлия'.

Въздействията варираха според различните видове насилие. Въпреки това се очерта ясна обща картина. Младите момичета е много по-вероятно да съобщят за изцяло негативно въздействие, докато при момчетата е по-вероятно да

съобщят за позитивно въздействие или да изберат „не ми повлия“ по повод на изживяното от тях. Това е най-забележимо при сексуалното насилие, където между 81% и 96% от момичетата съобщават за изцяло негативно въздействие, докато между 60% и 75% от момчетата съобщават за позитивно въздействие, или са избрали отговора „не ми повлия“. По този начин се оказва, че момичетата може би са по-негативно повлияни от своите изживявания, отколкото момчетата.

Изпращане и получаване на сексуални изображения и текстови съобщения

Въпреки че разликите в достъпа на младите хора до мобилни телефони са малки, съществуват значителни вариации между страните по отношение на изпращането и получаването на сексуални изображения и текстови съобщения. Между 6% и 44% от момичетата и от 15% до 32% от момчетата заявяват, че те лично са изпращали сексуално изображение или съобщение до свой партньор (виж Таблица 3). Подобен дял от момичетата - между 9% и 49%, и малко по-голяма част от момчетата - 20% до 47%, съобщават, че са получавали сексуално изображение или съобщение от свой партньор. Най-високите стойности както за изпращане, така и за получаване са в Англия, а най-ниските – в Кипър. Във всички страни изглежда, че това често е било реципрочна дейност, тъй като около две трети от младите хора, които са изпращали изображение или съобщение, са и получавали такова.

Таблица 3: Изпращане и получаване на сексуални изображения и текстови съобщения

Изпращали	България	Кипър	Англия	Италия	Норвегия
Жени	26%	6%	44%	16%	34%
Мъже	29%	15%	32%	25%	25%
Общо	28%	10%	38%	22%	30%
Получавали	България	Кипър	Англия	Италия	Норвегия
Жени	35%	9%	49%	18%	37%
Мъже	36%	20%	47%	36%	35%
Общо	35%	14%	48%	30%	36%

Много участници съобщават за изцяло положително въздействие от изпращането на изображения и съобщения, като между 41% и 87% от момичетата и от 75% до 91% от момчетата твърдят това. Въпреки това обаче между 13% и 59% от момичетата и от 9% до 25% от момчетата посочват някаква форма на негативно въздействие след изпращането на сексуални изображения или текстови съобщения. Момичетата в Англия, Норвегия и Италия по-често съобщават за негативно въздействие.

Споделяне на сексуални изображения и текстови съобщения

Между 9% и 42% от момичетата в четири от петте изследвани страни съобщават, че съобщение, което те са изпратили, е било споделено от техния партньор с други хора. Кипър не е включен тук поради недостатъчен брой респонденти. За разлика от тях, само 9% до 13% от момичетата съобщават за такива случаи. При момичетата в Англия най-често се среща да съобщят, че изпратено от тях изображение или съобщение е било споделено (42%), следващата страна е Норвегия (27%).

Поради твърде ниския брой подобни отговори в другите страни, можем да разглеждаме споделянето на съобщения само на основата на данните от Англия и Норвегия. Резултатите показват, че момичетата, чиито изображения или съобщения са били споделяни от техните партньори с други хора, най-често съобщават за негативно въздействие върху тях от това действие. В Англия и Норвегия почти всички момичета, чиито изображения или съобщения са били споделяни, съобщават и за негативно въздействие (97 % в Англия и 83% в Норвегия). Въпреки това обаче не така стоят нещата в Италия, където макар и много малко на брой италиански момичета да са заявили, че техните изображения са били споделени, много по-малка част (43%) са изживели негативно въздействие от това.

Вариации по страни се наблюдават при изпращането на текстови съобщения от сексуално естество. Това може да се обясни с по-късния достъп до нови технологии в някои от страните или с различните нагласи спрямо сексуалната активност на жената в отделните страни. По-високите проценти на съобщаване на негативно въздействие в някои от страните може би е свързано с по-голямата информираност за опасността от изпращането на сексуални текстови съобщения в тези страни и особено във връзка със споделянето на такива съобщения.

С какво е свързано насилието и злоупотребата между интимни партньори

Във всички изследвани страни младите хора е по-вероятно да са изпращали сексуално изображение или съобщение, ако те са и изпитали насилие или контролиращо поведение от своите партньори. Също така във всички изследвани страни младите хора, които съобщават за изживяване на МЛНЗ, са и поне два пъти по-често изпращали или получавали сексуално изображение или съобщение в сравнение с младите хора, които не са изживявали МЛНЗ (виж Таблица 4). Такъв е случаят и при всички видове насилие, независимо от пола.

Таблица 4: Връзки между изпращането на изображения и насилието

Тип злоупотреба	Жени		Мъже	
	Жертва	Не жертва	Жертва	Не жертва
Онлайн	8% - 65%	4% - 24%	20% -50%	11% -26%
Емоционална	11%- 59%	3% - 30%	26% -53%	19% -24%
Физическа	21% - 75%	4% - 35%	38% -58%	13% - 29%
Сексуална	28% - 68%	6% - 28 %	24% - 69%	13% - 25%

Причини за изпращането на сексуални изображения и съобщения

Най-често срещаната причина за изпращането на сексуално изображение или съобщение е: „защото партньорът поиска от мен да извърша това” (между 32% и 56% от момичетата и между 20% и 44% от момчетата); „за да се почувствам секси, като флирт” (между 36% и 51% от момичетата и между 21% и 57 % от момчетата); и „като шега” (между 14% и 47 % от момичетата и между 17% и 39% от момчетата). В Англия някои от момичетата съобщават, че са изпращали сексуални изображения и съобщения, за да докажат своята отдаденост на партньора (43%) и защото партньорът им ги е накарал да направят това (27%).

РЕЗУЛТАТИ

1. Това е първото проучване на МЛНЗ в интимните отношения между млади хора сред цялото население на различни европейски страни. Резултатите показват висока разпространеност на МЛНЗ сред младите хора във всички изследвани страни, което застрашава тяхното здраве и благополучие както в настоящето, така и в бъдеще. Необходимо е да бъдат разработени общоевропейски политики с цел да бъде намалено нивото на МЛНЗ сред младите хора. Тези политики следва да бъдат насочени към повишаване на обществената информираност, превенцията и интервенцията (виж STIR Тематични резюмета 1 и 4).
2. Силната свързаност между онлайн и офлайн формите на МЛНЗ в интимните отношения между млади хора ясно показва взаимовръзката между тези форми на насилие и контрол в живота на младите хора в

различни европейски страни. Онлайн-злоупотребите не трябва да бъдат разглеждани изолирано, а като част от една цялостна стратегия, насочена към всички форми на МЛНЗ в интимните отношения между млади хора.

3. Много от младите хора дават утвърдителни отговори, когато биват запитани как са се почувствали след изпращането на сексуално изображение или съобщение. Това има значение при формулирането на политики и практики, насочени към образоването на младите хора за споделянето на сексуални изображения и за разработването на законодателство в тази област.
4. Контролът и принудата характеризират всички форми на МЛНЗ, установени в това проучване. Високи стойности на сексуална принуда се установяват в някои страни и на това следва да бъде отговорено чрез образователни кампании и повишаване на обществената информираност, които да противодействат на тези нагласи и на това поведение.
5. Въздействието на МЛНЗ варира според пола. Това има значение за съдържанието на кампаниите и на образователните усилия и как те са насочени съответно към момчетата и към момичетата.
6. Това проучване показва, че е възможно да бъдат изследвани чувствителни теми като МЛНЗ при младите хора, преодолявайки националните и езиковите бариери.

Тематични резюмета

1. **Информираност за политиките и практиките в Европа по интимните отношения между подрастващи и новите технологии**
2. **Честота и въздействие на изживяването на междуличностно насилие и злоупотреба в интимните отношения между млади хора**
3. **Рискови и предпазващи (и предиктивни) фактори при МЛНЗ-виктимизация и МЛНЗ-подбудителство**
4. **Вижданията на младите хора за интервенцията и превенцията при междуличностното насилие и злоупотреба в интимните отношения между млади хора**
5. **Вижданията на младите хора за междуличностното насилие и злоупотреба в интимните отношения**

Екип по проекта:

England: Christine Barter, Nadia Aghtaie, Cath Larkins, Marsha Wood, Nicky Stanley

България: Георги Апостолов, Луиза Шахбазян

Cyprus: Susana Pavlou, Stalo Lesta

Italy: Noemi De Luca, Gianna Cappello

Norway: Carolina Øverlien and Per Hellevik

Пълният доклад по проекта ще бъде наличен през пролетта на 2015 г. За да получите копие от него, обърнете се към Christine Barter на адрес:

Christine.Barter@bristol.ac.uk .

Публикацията е разработена с финансовата подкрепа на програма Дафне на Европейската комисия. Съдържанието е отговорност на екипа на проекта STIR и не отразява възгледите на Комисията.